

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ท่ามกลางกระแสทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่

Ethical Leadership of Professional Educators Amidst the New Century Learning Skills

จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารการศึกษาอยู่ในหน่วยงานทางการศึกษา เป็นครู อาจารย์ในสถานศึกษาหรือเป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ถือว่าเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ อันเป็นกระบวนการหรือวิธีการที่ใช้ในการสร้างความหมายของข้อมูลและสิ่งเร้าที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ก่อให้เกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อเสนอทักษะ กระบวนการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้ที่ย่อมเปลี่ยนแปลงไป จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดความเชี่ยวชาญหรือมีทักษะโดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้ในวิชาหลักและประเด็นสำคัญ การเรียนรู้เชิงวิพากษ์วิจารณ์และนวัตกรรม การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ การเรียนรู้สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี เป็นต้น โดยต้องพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้เข้มแข็งเพื่อเป็นปราการตั้งรับด้วยการสร้างวิสัยทัศน์อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องจริยธรรม รวมทั้งการสร้างวิสัยทัศน์ด้วยการแสดงบทบาทในการออกแบบการดำเนินชีวิตทางด้านจริยธรรมให้เป็นแบบอย่างที่จะนำผู้อื่น อีกทั้งจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้เกิดกับตนเองเพื่อพร้อมรับกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ ซึ่งต้องตระหนักถึงความเป็นมนุษย์ ตระหนักในการให้บริการในฐานะที่เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมในฐานะเป็นนักการศึกษา นักบริหารการศึกษา หรือในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษา นอกจากนั้นยังจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ชัดเจน ต่อเนื่อง เสมอต้นเสมอปลายด้วยการให้ความเคารพผู้อื่น ให้การบริการผู้อื่นอันเป็นการลดทอนฐานะของตนเอง ต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความยุติธรรม เป็นผู้

1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล E-mail : chamroenrat@hotmail.com

มีความซื่อสัตย์ อีกทั้งปลูกจิตสำนึกในการสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่ เป็นชุมชนหรือเป็นสังคมอุดมปัญญา

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา, ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่

Abstract

The objectives of this academic article are to present the essentials of ethical leadership of school administrators performing in schools, educational administrators in any other offices concerning with educational management, teachers or any other personnel as professional educators. Those who encounter the new century learning skills changed from time to time, especially changing of processes, means applied for meaning acquisition, data searching and surrounding for learning situations passed through their sensation giving rise to knowledge, understanding, attitude, feeling, and also required behaviors. And also to present skills, learning processes or learning methodology changed rapidly. Therefore, it is quite necessary for professional educators to develop themselves skillful in the principle subjects and main issues including civic literacy, global awareness, etc. and other factors of Critical Thinking or Learning and Innovation Skills, Life and Career Skills, Information, Media, and Technological Skills, etc., by means of strengthening or deepening the ethical leadership as the frontier for learning skills having been changed. To construct mindset by initiating vision as ethical enactment to lead the others is presented. Apart from this, it is necessary to develop the ethical leadership to professional educators for the new century skill preparation by being aware of human being, servant leadership as civil citizen, having morality as educator, educational administrators or educational leader. It is also to develop themselves continuously by respecting others, serving them, being justice or fair, honest as well as desirable community as intellectual community

Keywords: Ethical Leadership, Professional Educators, New Century Learning Skills

บทนำ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลใช้ในการสร้างความหมายของข้อมูลและสิ่งเร้าที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ก่อให้เกิดเป็น

ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ปัจจุบันกระแสการเรียนรู้เข้ามามีบทบาทสำคัญเพราะว่าสังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบ

วิชาชีพทางการศึกษาซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา เป็นครู อาจารย์หรือบุคลากรทางการศึกษา ต้องปรับตัวด้วยการพัฒนาตนเองให้เรียนรู้เท่าทันโลก เท่าทันเหตุการณ์ สามารถเรียนรู้แสวงหาประสบการณ์ และการฝึกหัดอบรม บ่มนิสัยตนเองทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีแก่ตนเองและสังคม และประการสำคัญต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสร้างความหมาย ข้อมูลและสิ่งเร้าเข้ามาทางประสาทสัมผัสควบคู่กับคุณธรรมจริยธรรม เพราะเมื่อมีความรู้ มีความเข้าใจ มีความเชี่ยวชาญหรือทักษะ มีเจตคติที่ดี มีความรู้สึกที่ดีต่อข้อมูลหรือสิ่งเร้าทั้งหลายดังกล่าวแล้ว ย่อมต้องมีคุณธรรมจริยธรรมกำกับจึงจะได้รับการยอมรับว่าเป็นเป็นผู้เรียนรู้อย่างแท้จริง บทความนี้จึงใคร่ขอเสนอกระแสนการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ผนวกกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา โดยนำมาบูรณาการกันการบริหารการศึกษานำไปสู่การพัฒนาให้เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

การเรียนรู้ในศตวรรษใหม่

มนุษย์และสิ่งแวดล้อมมวลมนุษยประกอบด้วยธรรมชาติที่เป็นดิน น้ำ ลม ไฟ ป่าเขา ลำเนาไพร ปัจจัยเหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงด้วยตัวของมันเองหรืออาจมีมนุษย์เข้าไปเปลี่ยนแปลงรวมทั้งมนุษย์เองก็เป็นปัจจัยเสริมการเปลี่ยนแปลงอีกส่วนหนึ่งด้วย เพราะหลักการเปลี่ยนแปลงเป็นหลักความจริงที่ทุกคนให้การยอมรับ แม้การเรียนรู้ของมนุษย์ ก็เป็นวิธีการที่มนุษย์เองเป็นผู้เปลี่ยนแปลงคือเปลี่ยนแปลงไปในแนวทางสร้างสรรค์ขึ้น ทำให้

มนุษย์สะดวกสบายมากขึ้น สามารถจัดระบบจัดวิธีการให้เรียนรู้ได้รวดเร็ว คล่องตัวมากขึ้น การจัดระบบหรือปรับปรุงวิธีการจึงเป็นกระแสนการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ซึ่งหมายถึงศตวรรษที่ ๒๑ ทำทนายให้มนุษย์ไม่ว่าเป็นเพศใดชาติใด ภาษาใดประกอบอาชีพใดหรืออยู่ในภูมิสังคมใด หันมาตระหนักถึงกระแสนการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ยิ่งจำเป็นต้องมีการปรับตัวปรับเปลี่ยนวิธีการคิด เพราะการปรับเปลี่ยนถือว่าการพัฒนาคุณภาพโดยเฉพาะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำคัญอย่างยิ่ง ศูนย์วิจัยนโยบายแห่งภาคพื้นแปซิฟิก (Pacific Policy Research Center, 2010 : 1-25) จึงได้เสนอแนวคิดและอธิบายรายละเอียดของการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องหรือจำเป็นต้องตระหนักถึงทักษะดังกล่าวเพื่อนำมาพัฒนาการเรียนรู้ของตน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในมิติคุณภาพของสถานศึกษาของตนเอง ในมิติดังนี้

การเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ที่ ๒๑ (21st Century Learning Skills) เป็นมิติใหม่ของการเรียนรู้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องฝึกหัดสร้างมุมมองให้มีลักษณะเหมือนเหรียญหนึ่งเหรียญแต่มีมุมมองสองด้าน คือด้านความรู้ และด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยพัฒนาตนเองให้เกิดความเชี่ยวชาญหรือทักษะที่สำคัญได้แก่

ทักษะการเรียนรู้ในวิชาหลักและประเด็นสำคัญ เป็นการเรียนรู้วิชาหลักและประเด็นสำคัญ ประกอบด้วยการเรียนรู้ด้านความเป็นพลเมือง (Civic Literacy) ถือว่าเป็นความจำเป็นที่ต้องสร้างความเข้าใจและสร้างความตระหนักต่อการตัดสินใจ โดยเฉพาะต้องตระหนักถึงความสำคัญ

ในกระบวนการปกครอง มีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตตามหลักการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญหรือตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของโลก (Global Awareness) เพราะเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำไปพัฒนาครูอาจารย์ และพัฒนาต่อไปยังนักเรียนนักศึกษา ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษายังต้องพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในแง่ที่ว่าจำเป็นต้องเรียนรู้จากการทำงานที่มีการใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะการพัฒนาความรอบรู้เรื่องการเงิน (Financial Literacy) เป็นทักษะที่สำคัญประการหนึ่งในศตวรรษใหม่ เนื่องจากว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางด้านเศรษฐกิจการเงินหรืองบประมาณที่มีกรอบคุณธรรมจริยธรรมกำกับให้มีความโลกเข้ามามีกรอบจำกัด เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น เป็นตัวกำกับกาย กำกับใจ นอกจากนั้นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องตระหนักถึงภาวะด้านสุขภาพ (Health Literacy) เพราะสุขภาพที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการบริหารจัดการเสมอ รวมทั้งตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม (Environment Literacy) เพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องอาศัยเป็นปัจจัยดำเนินชีวิต จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญโดยช่วยกันรักษาเพื่อให้ได้ใช้ต่อไปอย่างยั่งยืน ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญรอบด้านในลักษณะหูตาไว โดยเฉพาะต้องมีความรอบรู้ในสิ่งที่พบเห็น (Visual Literacy) สามารถแปลความหมาย อธิบายและเข้าใจภาพ วัตถุ บุคคล หรือเหตุการณ์ที่พบเห็นหรือสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นกระบวนการสำคัญในการเรียนรู้

ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้น อันนำไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยการอธิบายเชิงวิพากษ์วิจารณ์ความหมายที่ลึกซึ้งนั้น และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการศึกษาในลักษณะมืออาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการใช้สมาร์ตโฟน การใช้กล้องถ่ายภาพ การใช้แผนภูมิต่างๆ เป็นต้น จึงเป็นสาระสำคัญของการเรียนรู้ในสิ่งที่พบเห็น (Learning to See) หรือการพบเห็นเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ (See to Learn) สามารถนำไปสู่การสร้างความเป็นมืออาชีพทางการบริหารการศึกษาได้เป็นอย่างดี

ทักษะด้านการเรียนรู้เชิงวิพากษ์วิจารณ์และนวัตกรรม (Critical Learning and Innovation Skills) เป็นทักษะพฤติกรรมของการเรียนรู้ที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องรู้จักวิธีการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมสร้างความร่วมมือ ด้วยอาศัยพื้นฐานในการวิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งอาศัยนวัตกรรม อาศัยทักษะในการสื่อสารและการสร้างความร่วมมือ (Communication and Collaboration) เพื่อการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในระบบโรงเรียน การเรียนรู้ในที่ทำงานหรือการเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อมอื่นๆ การสื่อสารและการสร้างความร่วมมือกัน จึงเป็นทักษะสำคัญสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ในยุคของการสื่อสารโดยใช้เทคโนโลยีความก้าวหน้าต่างๆ ที่ต้องอาศัยคอมพิวเตอร์เป็นฐาน ดังนั้นสาระสำคัญหรือข้อมูลที่บรรจุเข้าไปในเครื่องมือสื่อสารทั้งหลายของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาควรตระหนักในประเด็นสำคัญต่างๆ เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือกับผู้อื่น นอกจากนั้นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องพัฒนาทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหา (Critical

Thinking and Problem Solving) โดยเฉพาะต้องมีการศึกษาข้อมูลข่าวสาร มีการวิเคราะห์ข้อมูล มีการวิจัยโดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดสร้างสรรค์เป็นฐานสำคัญ

ทักษะการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ (Life and Career Skills) เป็นทักษะการประกอบอาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ได้รับการยอมรับว่าต้องประกอบอาชีพอย่างสุจริต เป็นการประกอบสัมมาชีพโดยใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญที่ได้ศึกษามาอย่างถ่องแท้ ชัดเจน ไม่ใช่ความรู้ไปในทางประพุดติทุจริต การดำเนินชีวิตและการประกอบสัมมาชีพจึงเป็นทักษะที่จำเป็น ซึ่งต้องใช้เพื่อพัฒนานตนเองให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน คือต้องมีภาวะผู้นำ เจริญธรรมกำกับความรู้ เพื่อสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกในคุณธรรมจริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นต้น นอกจากนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ยังต้องอาศัยความสามารถส่วนบุคคลที่จะทำงานด้วยการรักษาผลประโยชน์ของสังคมด้วยจิตใจที่มีจิตสาธารณะ อีกทั้งสร้างแรงบันดาลใจด้วยการปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างความเข้มแข็งในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย มีทักษะในการสร้างผลผลิตและการตรวจสอบ (Productivity and Accountability) สร้างความร่วมมือในการผลิต รวมทั้งการตระหนักถึงผู้ผลิตที่เป็นเพื่อนร่วมงาน และลูกค้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้ผลผลิต ดังนั้นทักษะในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้บริหารการศึกษาตามสถานะนี้ จึงเป็นทักษะที่ต้องมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย เป็นต้น รวมทั้งมีการตรวจสอบผลผลิตที่ผลิตออกไป ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือ ร่วมใจกัน ผู้ประกอบวิชาชีพ

ทางการศึกษาจึงอาศัยทักษะทางสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม (Social and Cross-Cultural Skills) อันเป็นความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น และให้ความเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้อื่นถือว่าเป็นความสามารถในการดำเนินชีวิตและสัมมาชีพในศตวรรษใหม่อย่างสำคัญยิ่ง

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (Information, Media, and Technological Skills) เป็นทักษะที่มีความสำคัญมากสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาในปัจจุบัน เพราะระบบสารสนเทศ สื่อสารและเทคโนโลยี นอกจากมีการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันแบบไร้ขอบเขตแล้ว ยังต้องมีการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษาด้วย ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจึงปฏิเสธที่จะไม่เรียนรู้ไม่ได้ การเรียนรู้การใช้สื่อ (Media Literacy) ซึ่งหมายรวมถึงเครื่องมือ เอกสาร สิ่งของ กิจกรรมหรือแม้แต่บุคคลที่เป็นตัวเชื่อมระหว่างสิ่งสองสิ่งหรือเชื่อมเรื่องราวจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่ง หรืออาจหมายถึงตัวกลางที่กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจได้เร็วยิ่งขึ้น และการเรียนรู้การใช้สารสนเทศ (Information Literacy) คือสาระเนื้อหาอันเกิดจากการนำข้อมูล (Data) มาคิด วิเคราะห์ คำนวณ เรียบเรียง จัดกลุ่ม จัดลำดับ แยกประเภท สรุป ทำให้มีความหมายและเกิดประโยชน์ ต่อผู้รับหรือผู้ใช้ การรู้จักใช้สารสนเทศ จึงเป็นเครื่องมือที่สร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และยังเป็นสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้ศึกษาเล่าเรียนมา เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและเกี่ยวข้องกับทุกระดับการศึกษา

เพราะสามารถทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาหรือบุคคลแห่งการเรียนรู้สามารถเข้าถึงเนื้อหาสาระ รวมทั้งขยายการสืบค้นเนื้อหาสาระนำไปสู่การชี้ทิศทางหรือพัฒนานำพาดตนเองสู่การบริหารการศึกษาที่ดี เป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นอีกทั้งสามารถควบคุมกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างดีเยี่ยม การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี (Technological Literacy) จึงถือว่าเป็นวิทยาการที่นำเอาความรู้พื้นฐานในสาขาวิชามาประดิษฐ์สร้างสรรค์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการดำเนินชีวิตประจำวัน หรือเป็นวิธีการ เทคนิค และอุปกรณ์ต่างๆ ที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารการศึกษา การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี จึงเป็นลักษณะการใช้เทคโนโลยีอันเป็นสื่อทางสังคม นับตั้งแต่การใช้โทรศัพท์ การใช้ข้อมูลข่าวสารออนไลน์ การใช้เครือข่ายหรือการใช้อินเทอร์เน็ต อันเป็นการใช้ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์

ทักษะด้านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment Skills) เป็นทักษะที่ศูนย์วิจัยนโยบายแห่งภาคพื้นแปซิฟิก (Pacific Policy Research Center, 2010 : 11) ที่ได้อ้างอิงภาคีพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ (The Partnership for 21st Century Learning) หรือเรียกสั้นๆ ว่า P21 และได้อ้างอิงคำนิยามความหมายของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ว่าเป็นระบบสนับสนุนที่นำมาเป็นเงื่อนไขให้มวลมนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ซึ่งเป็นระบบที่จำเป็นต่อการเรียนรู้สนองตอบต่อผู้เรียน และเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ในเชิงบวก ดังนั้นสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้จึงเป็นพื้นที่ทางด้านกายภาพ เป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์เครื่องใช้ รวมทั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้

ที่สนับสนุนให้ผู้เรียน กระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงทักษะ ที่กำหนดไว้ตามความต้องการ โดยนัยนี้ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาจึงต้องสร้างหรือพัฒนาแนวทางที่เป็นสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ โดยใช้ศักยภาพในการสนับสนุน ส่งเสริมชุมชนแห่งการเรียนรู้ระดับมืออาชีพ รวมทั้งพัฒนาทำให้ตนเองได้เรียนรู้อย่างลึกซึ้ง หรือพอเพียงในสิ่งแวดล้อมสามารถเข้าถึงผลงานที่มีคุณภาพ มีกระบวนการในการคิดสร้างสรรค์ สามารถใช้วิจารณ์โดยมีการไตร่ตรอง ใคร่ครวญอย่างมีสติ สามารถจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมใกล้ตัวหรือไกลตัว จัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางด้านวัตถุ จัดระดับตกแต่งทั้งภายในบ้าน ที่พักอาศัยหรือสถานศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ทักษะการนำแนวทางที่ดีไปสู่การปฏิบัติ (Best Practice for Implementation Skills) เป็นทักษะที่เกิดจากการตั้งคำถามว่าในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา จะมีการเตรียมพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้ได้รับการก้าวเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้นในอนาคตอย่างไร จะเตรียมให้ทรัพยากรบุคคลโดยเฉพาะผู้เรียนให้เป็นคนที่มีคุณภาพอย่างไร ดังนั้นผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา อาจต้องมีการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning) อาจใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นต้น อันเป็นกระบวนการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่ง หรืออาจใช้การออกแบบเป็นฐาน (Design-Based Learning) ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการหรือกระบวนการเรียนรู้ที่ออกแบบมาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ เช่น การออกแบบการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ หรือแม้แต่การออกแบบการบริหารจัดการศึกษา

การออกแบบพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง เป็นต้น **ทักษะการประเมินตนเองในศตวรรษที่ 21** (21st Century Assessment) เป็นทักษะการประเมินเพื่อพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เริ่มต้นที่การประเมินทักษะการเรียนรู้ของตนเอง โดยเฉพาะทักษะความรู้ในวิชาหลัก และสาระสำคัญที่จะเป็นแนวทางพัฒนาการเรียนรู้ให้ต่อยอดก้าวหน้าต่อไป และก่อให้เกิดผลสะท้อนกลับไปยังนักเรียน นักศึกษา และสะท้อนกลับไปยังครูอาจารย์ผู้สอน หรือตนเองอีกด้วยโดยอาศัยกระบวนการนิเทศติดตาม รวมทั้งสะท้อนไปยังผู้ปกครองที่จะได้ทราบว่านักเรียนนักศึกษาได้บรรลุผลลัพธ์จากการเรียนที่มีผลมาจากการประเมินตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาในลักษณะเตือนตนด้วยตนเองหรือประเมินศักยภาพตนเองอยู่เสมอหรือไม่

ทักษะการพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development) เป็นทักษะของการพัฒนาต่อยอดในวิชาชีพหรือพัฒนาตนเองให้เป็นระดับมืออาชีพ ซึ่งแตกต่างจากทักษะการประกอบอาชีพ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากครูอาจารย์ ได้รับการพัฒนามาจากฐานความรู้เดิมที่ได้รับการฝึกฝนอบรมมาเป็นอย่างดี อันเป็นลักษณะการเรียนรู้มาเป็นอย่างดีก่อนแล้วจึงพัฒนาต่อยอดความรู้ในรูปแบบของการพัฒนาผลงานวิชาการ พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ พัฒนาสื่อหรือนวัตกรรม ต่างๆ แม้กระทั่งพัฒนาผลงานวิจัยหรือใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาอย่างมืออาชีพ เพื่อให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นมืออาชีพหรือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษามีอาชีพนั้นเอง

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ในภาพรวมจึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะของตนเองเพื่อต้อนรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ โดยจำเป็นต้องย้อนกลับไปทบทวนวิชาหลักที่ตนเองศึกษามาหรือศึกษาเพิ่มเติม รวมทั้งศึกษาเรียนรู้ในประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการบริหารการสถานศึกษาหรือบริหารการศึกษา โดยตระหนักถึงความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงของโลก มีความรอบรู้และตระหนักถึงความรับผิดชอบ ระมัดระวังด้านการเงิน โดยเฉพาะต้องมีการนำหลักธรรมาภิบาลมากำกับมิให้เกิดการฉ้อราษฎร์บังหลวง มีความรอบรู้และตระหนักถึงสถานะด้านสุขภาพของตนเอง มีความรอบรู้ตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม ทักษะความรู้ในสิ่งที่พบเห็นในลักษณะการสังเกต หรือเป็นผู้ที่มีหัวใจไว ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีทักษะในการนำความรู้มาวิพากษ์วิจารณ์และนวัตกรรม โดยเริ่มจากการสื่อสารและการสร้างความร่วมมือ มีทักษะในการสร้างความชัดเจนในการติดต่อสื่อสาร มีทักษะในการสื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือกับผู้อื่น มีทักษะในการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้งมีทักษะในการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะเหล่านี้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา จำเป็นต้องนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตและอาชีพ ซึ่งจะต้องมีภาวะผู้นำกับความรับผิดชอบประกอบกัน โดยเฉพาะรับผิดชอบต่อผลผลิต ซึ่งต้องมีการตรวจสอบ นอกจากนั้น ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษายังจำเป็นต้องมีทักษะทางสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม อันจะเป็นพื้นฐานในการสร้างความยอมรับซึ่งกันและกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ นอกจากนั้นยังต้องมี

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นการรู้จักใช้สื่อ การรู้จักใช้สารสนเทศ คือการนำสาระเนื้อหาที่เกิดจากการนำข้อมูลมาคิด วิเคราะห์ คำนวณ เรียบเรียง จัดกลุ่ม จัดลำดับ แยกประเภทสรุป ทำให้มีความหมาย และเกิดประโยชน์ต่อผู้รับหรือผู้ใช้ อีกทั้งต้องรู้จักใช้เทคโนโลยี คือวิทยาการที่นำเอาความรู้พื้นฐานมาประดิษฐ์สร้างสรรค์ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ในการดำเนินชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นด้านวิธีการ เทคนิค และอุปกรณ์ต่างๆ ที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติในทางอุตสาหกรรม เรียนรู้วิธีการใช้เกมเป็นฐาน โดยเฉพาะกระบวนการที่จำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือนำมาประยุกต์ใช้งานได้เร็วขึ้น อีกทั้งเรียนรู้วิธีการที่จะสร้างหรือพัฒนาระบบสนับสนุน เป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจ และคุณค่าของหน่วยงานทางการศึกษา ถือว่าเป็นปัจจัยสำหรับการสร้างกรอบวาระสำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑

นอกจากนั้นผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะด้านสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นระบบสนับสนุนที่นำมาใช้เป็นเงื่อนไขให้มวลมนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด ซึ่งเป็นระบบที่จำเป็นต่อการเรียนรู้สนองตอบต่อผู้เรียน และเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้ในเชิงบวก สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ ในที่นี้ จึงเป็นพื้นที่ทางด้านกายภาพเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์เครื่องใช้ รวมทั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ ที่สนับสนุนให้ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนหรือนักการศึกษาสามารถเข้าถึงจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ตามความต้องการ ซึ่งจะเป็นทักษะการนำแนวทางที่ดีที่สุดสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะทักษะในด้านการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน

เป็นฐาน ทักษะการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อีกทั้งทักษะการเรียนรู้โดยใช้การออกแบบเป็นฐาน เป็นต้น นอกจากนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องรู้จักการประเมินตนเอง อันเป็นทักษะการประเมินศักยภาพของตนเองเพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม นำไปสู่ทักษะการพัฒนาวิชาชีพ อันเป็นการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

ทักษะต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา เพราะว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักการ วิธีการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ รวมทั้งต้องเป็นผู้ที่มั่นคงตามความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคมการเมือง ระบบการเงินโดยต้องมีความแม่นยำ มีความเคร่งครัดในหลักการ หลักวิชาที่ได้ศึกษามา โดยนำมาผนวกหรือบูรณาการเข้ากับวิวัฒนาการความก้าวหน้าต่างๆ และสามารถวิพากษ์วิจารณ์ด้วยหลักวิจารณ์ญาณ อีกทั้งต้องเป็นผู้ดำเนินชีวิตด้วยอาศัยหลักคุณธรรมจริยธรรมอย่างเคร่งครัด แม้ว่าจะต้องตระหนักถึงการพึ่งพาเทคโนโลยีและใช้เทคโนโลยีอย่างระมัดระวัง อีกทั้งตระหนักในสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยยึดหลักความเหมาะสมในด้านคุณค่า รวมทั้งต้องหมั่นตรวจสอบประเมินตนเองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ทั้งนี้ต้องอาศัยเงื่อนไขหรือหลักคุณธรรมจริยธรรมกำกับ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาข้าราชการให้พร้อมแล้วเพื่อผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาจะได้ปรับตัวต้อนรับศตวรรษใหม่ ไม่จะเป็นการปรับตัวด้วยการพัฒนาจิตใจให้เป็นผู้มีจิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) มีจิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) มีจิตสร้างสรรค์ (Creating

Mind) มีจิตรู้เคารพ (Respectful Mind) รวมทั้งมี จิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) ตามที่เฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) ได้เสนอไว้ (Howard Gardner, 2007; อ้างถึงใน วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอภิ จิตตฤกษ์, 2556 : 56-84) เพื่อยับยั้งมิให้โลภะคือความโลภ โทสะคือความโกรธและโมหะคือความหลงผิดเข้ามาครอบงำโดยเด็ดขาด อันจะส่งผลให้เกิดความวิตติต่อตนเองและส่วนรวมในระยะยาว ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องตระหนักถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอยู่เสมอท่ามกลางกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาท่ามกลางกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา จะตัดสินใจอย่างไร หากพบว่าขณะที่ตนเองมีโอกาสได้สอนหรือพบเห็นผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งเป็นครูอาจารย์กำลังสอน โดยพบพฤติกรรมของผู้เรียนในห้องเรียนว่ากำลังก้มลงมองโทรศัพท์มือถือ และผู้สอนก็ได้พิจารณาตัดสินใจว่าผู้เรียนคนนั้นขาดความสนใจในวิชาที่ตนเองหรือครูอาจารย์กำลังสอน เมื่อผู้สอนเดินเข้าไปดูใกล้ๆ ก็พบว่าผู้เรียนคนดังกล่าวกำลังค้นหาข้อมูลที่ผู้เรียนกำลังเรียนอยู่ และสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้สอนกำลังสอนอยู่ หากมองว่าผู้เรียนขาดความเคารพหรือขาดความสนใจในตัวผู้สอน โดยนำโทรศัพท์มือถือขึ้นมาเล่น หากมองในมุมกลับกันว่าขณะนั้นผู้เรียนกำลังมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามหลักการเรียนรู้ในยุคศตวรรษใหม่คือการศึกษาข้อมูล (Data) นำไปสู่การจัดทำสารสนเทศ (Information) เพื่อพอกพูนสติปัญญาก่อให้เกิดความรู้ (Knowledge) และนำไปสู่การพัฒนา

ปัญญา (Wisdom) ของผู้เรียนซึ่งใช้เทคโนโลยีการสื่อสารมาช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือได้ผลิตอันมีคุณค่า (Valued Product) อันเป็นจุดหมายสูงสุดของการศึกษา ดังนั้นกรณีศึกษานี้ จึงนำไปสู่ประเด็นสำคัญคือภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมท่ามกลางกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นวิสัยทัศน์ ที่ให้ ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยตระหนักถึงความเป็นกลางหรือมีมุมมองในทางที่จะใช้ปัจจัยที่มีอยู่ก่อให้เกิดประโยชน์ ในกรณีศึกษานี้ผู้เรียนย่อมได้ประโยชน์ และผู้สอนเองก็ได้ประโยชน์จากการใช้ศักยภาพของผู้สอนพัฒนาผู้เรียนให้ถึงฝั่งฝัน ฉะนั้น ผู้สอนหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา จึงต้องแสดงให้เห็นบทบาทที่จะนำผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จโดยเฉพาะต้องแสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะของควมมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ซึ่งนอกจากจะนำบุคคลให้ประสบความสำเร็จแล้ว ยังต้องนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายอีกด้วย หรือสมมติต่อไปอีกว่าผู้สอนกำลังสอนและยกตัวอย่างนักปรัชญาธรรมชาติ (Natural Philosopher) ชื่อไอแซค นิวตัน (Isaac Newton, December 25, 1642-March 20, 1726) ซึ่งเป็นผู้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับแรงโน้มถ่วงของธรรมชาติของโลก กรณีที่ตั้งคำถามว่าทำไมลูกแอปเปิลจึงไม่หล่นขึ้นไปบนฟ้า ความรู้เกี่ยวกับแรงโน้มถ่วงนำไปสู่การสร้างเครื่องบินซึ่งลอยหรือบินอยู่ในท้องฟ้าได้ ผู้เรียนเมื่อได้ฟังเรื่องนี้จึงใช้โทรศัพท์มือถือค้นหาข้อมูลประวัติของนักปรัชญาธรรมชาติผู้นี้ ดังนั้นผู้สอนอาจใช้โอกาสให้เป็นประโยชน์โดยตั้งคำถามว่าจากปีทีไอแซค ค้นพบแรงโน้มถ่วงของโลกมาจนกระทั่งถึงปีที่พี่น้อง

ตระกูลไรต์ (Wright Brothers) ทั้งสองคนได้แกวิลเบอร์ (Wilbur Wright, April 16, 1876-May 30, 1912) และออร์วิล (Orville Wright, August 19, 1871-January 30, 1948) ค้นพบและสามารถเอาชนะแรงโน้มถ่วงของโลกโดยสร้างเครื่องบินที่บินได้ มีระยะเวลาห่างกันก็ปี

กรณีศึกษาอันเป็นตัวอย่างของการปรับเปลี่ยนแก้ไขสถานการณ์ให้เป็นโอกาสนี้ จึงถือว่าผู้สอนหรือผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีวิสัยทัศน์กว้างไกลโดยเฉพาะมองเห็นปัญหาว่าไม่ใช่ปัญหา แต่มองว่าจะใช้ปัญหาให้เป็นปัญญาได้อย่างไรท่ามกลางกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไซด์แมน (Seidman, 2004 : 136) จึงได้กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นลักษณะที่ต้องเริ่มต้นด้วยวิสัยทัศน์อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องจริยธรรม และให้ความสำคัญของความเป็นกลางภายในโครงสร้างขององค์กรที่เสมือนถักทอบุคลากรเข้าเป็นหนึ่งเดียวกันในองค์กร ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจก่อให้เกิดความสำเร็จขององค์กร จริยธรรมจึงทำหน้าที่เป็นแกนสาระสำคัญซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคง สร้างความยั่งยืนอย่างต่อเนื่องขององค์กรแห่งนั้น โดยเฉพาะสามารถดำเนินกิจกรรมที่มีความเหมาะสมอันมีหลักจริยธรรมประกอบการดำเนินกิจกรรมไซด์แมนได้กล่าวต่อไปว่าเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในองค์กรเป็นมิติที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่ทำอย่างไรจึงจะสามารถขับเคลื่อนให้องค์กรเป็นองค์กรที่มีผู้นำที่มีจริยธรรมไซด์แมนเสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้องค์กรเป็นองค์กรที่มีจริยธรรม 4 แนวทางและขอให้นำไปทดลองใช้โดย (1) สามารถอธิบายความสำคัญของจริยธรรมที่ไล่เรียงจากผู้

บริหารระดับสูงเป็นต้นมาโดยลำดับ (2) สามารถสร้างความก้าวหน้าในอาชีพโดยให้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรม (3) สามารถประกาศต่อสาธารณชนให้ทราบถึงการมอบรางวัลแก่คนที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (4) สามารถสร้างความตระหนักให้เห็นว่าจริยธรรมเป็นเรื่องของทุกคน

พิจานาวสกี (Pijanowski, 2007 : 3) ก็ได้สนับสนุนโอบไดซ์ให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความสำเร็จของนักเรียนนักศึกษาและสถานศึกษา เฉกเช่นการค้นหาระยะเวลาเริ่มต้นการค้นพบแรงโน้มถ่วงของโลกกับการค้นพบว่าเครื่องบินสามารถบินได้ ประเด็นนี้พิจานาวสกีมีความเห็นตรงกันกับไซด์แมนในประเด็นว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายรวมถึงการมีวิสัยทัศน์กล่าวคือผู้ใหญ่ในสถานศึกษาจำเป็นต้องแสดงบทบาทในการออกแบบการดำเนินชีวิตทางด้านจริยธรรมให้กับผู้เรียนซึ่งก็คือนักเรียนนักศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมการให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต นอกจากนั้นยังจำเป็นต้องให้ความเคารพด้วยการให้การสนับสนุนการทำงานรวมทั้งมีการกระจายอำนาจ อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เป็นสภาวะที่บุคลากรทั้งหมดในสถานศึกษา รวมทั้งนักเรียนนักศึกษาต้องมองการณ์ไกลคือมองไปข้างหน้าอย่างเป็นระบบคือไม่เพียงแต่เป็นการเตรียมการในด้านให้ความรู้ทางด้านวิชาการเท่านั้น แต่จำเป็นต้องวางรากฐานทางด้านจริยธรรมให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตอีกด้วย และการ์ (Kar, 2010) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นการอธิบายพฤติกรรมการกระทำที่เหมาะสมตามหลักจริยศาสตร์ปัสถาน เช่น การดูมือถือของนักเรียนนักศึกษากับการที่ครูหรือผู้บริหารพบเห็นการดูมือ

ถือของนักเรียนนักศึกษา ซึ่งก็ถือว่าเป็นกระบวนการกระทำของบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร รวมทั้งการส่งเสริมพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาผ่านกระบวนการสื่อสารสองทาง อีกทั้งกระตุ้น สนับสนุนส่งเสริมให้มีการตัดสินใจตามพฤติกรรมทางจริยธรรมดังกล่าวนั้นด้วย นอกจากนั้นการ ยังได้อ้างอิงแนวคิดของกรีนลีฟ (Greenleaf, 1977) ที่ได้เสนอทฤษฎีภาวะผู้นำการให้บริการ (Servant Leadership) โดยชี้ให้เห็นว่า ผู้นำควรให้บริการผู้ใต้บังคับบัญชาโดยถือว่าผู้นำต้องมีความสำนึกรับผิดชอบในการให้บริการผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยถือว่าเป็นสาระสำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ก็ถือว่าเป็นการแสดงความรักรับผิดชอบในฐานะเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้วย

นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการคือเชอร์เมอร์ฮอร์น (Schermerhorn, 2005 : 59) ก็ได้สนับสนุนแนวความคิดที่จะให้องค์กรขับเคลื่อนไปถึงจุดมุ่งหมายโดยมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต้องประมวลเอาไว้ จึงได้นิยามความหมายของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นประมวลหลักจริยธรรมที่สร้างมาตรฐานทางจริยธรรมเกี่ยวกับความดี ความไม่ดี ความถูกต้องหรือความไม่ถูกต้องในการกระทำของบุคคล ประมวลหลักจริยธรรมย่อมส่งผลให้เกิดแนวทางนำไปสู่การสร้างพฤติกรรม รวมทั้งช่วยให้คนทั้งหลายสร้างแนวทางเลือกทางด้านจริยธรรม และในทางปฏิบัติย่อมก่อให้เกิดพฤติกรรมทางจริยธรรม (Ethical Behavior) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นความดีหรือความถูกต้องที่ตรงกันข้ามกับความเลวหรือความไม่ถูกต้องในบริบทขององค์กร ประมวลหลักจริยธรรมซึ่งสามารถสร้างมาตรฐานทางด้าน

จริยธรรมดั่งที่นักวิชาการชื่อเชอร์เมอร์ฮอร์นเสนอไว้ นี้ สามารถแยกแยะได้ว่าคุณลักษณะอันใดเป็นคุณลักษณะที่ดี และอันใดเป็นคุณลักษณะที่ไม่ดี

ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ควรนำมาพัฒนาเพื่อพร้อมรับกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่

ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีหลากหลายทฤษฎีที่สามารถนำมาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาท่ามกลางกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่ โดยสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ในทุกมิติของกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่นี้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่อธิบายถึงบทบาทหน้าที่ที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาสมควรนำมาปฏิบัติในมิติความเป็นมนุษย์ มิติความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ สำหรับนักศึกษา นักบริหารการศึกษาหรือเป็นผู้นำทางการศึกษา ดังนั้นสตาร์รัต (Starrat, 2005 : 61-66) จึงได้เสนอภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในลักษณะบทบาทของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ต้องปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นในฐานะที่มีความเป็นมนุษย์ มีความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ มีจิตวิญญาณของความเป็นนักการศึกษา มีจิตวิญญาณของความเป็นนักบริหารการศึกษา หรือเป็นผู้นำทางการศึกษาระดับมืออาชีพ ซึ่งจะต้องแสดงบทบาทด้วยการปฏิบัติตามภาวะผู้นำจริยธรรม (Ethical Enactment) ใน 5 ประเด็นซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวความคิด และอธิบายเพิ่มเติมนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะความเป็นมนุษย์ (Human Being) หากนำข้อความมาตั้งเป็นคำถามว่าสิ่งที่ถูกต้องตามหลักจริยธรรม

ที่ผู้นำหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมควรกระทำคืออะไร อาจได้คำตอบโดยการย้อนไปที่คำถามว่า ผู้นำหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมคือใครและอาจตอบตรงๆ (Starrat, 2005 : 61-62) ว่าผู้นำหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมซึ่งก็คือมนุษย์คนหนึ่งหรือหลายคนอยู่รวมกัน เมื่อยอมรับว่าผู้นำหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นสัตว์มนุษย์ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตชนิดหนึ่งและได้รับการยอมรับว่าเป็นสัตว์ประเสริฐที่ประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรมแล้ว ก็ย่อมจะปฏิบัติกับสัตว์มนุษย์ด้วยกันอย่างสัตว์ประเสริฐหรือแม้แต่ปฏิบัติกับสัตว์อื่นที่มีชีวิต ก็ต้องปฏิบัติอย่างประเสริฐ และก็ควรจะไม่มีเกิดปัญหาวิบัติทางจริยธรรมใดๆ เลย

จากคำกล่าวนี้นี้จึงเป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่นให้เหมือนกับที่อยากให้อื่นปฏิบัติกับตนเอง หรืออยากให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนเองอย่างไร ก็ต้องปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างนั้น ซึ่งถือว่าเป็นการปฏิบัติที่เป็นหลักสากล เพราะมนุษย์ทุกคนมีลักษณะที่เหมือนกันอย่างหนึ่งคือต้องการให้มนุษย์ในสังคมเป็นคนดี คนเก่งและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์, 2557 : 36-37) ดังนั้นการที่มนุษย์คนหนึ่งซึ่งมีอำนาจ มีทรัพย์สินเงินทองมากมายมหาศาลสามารถซื้อทุกอย่างทุกอย่างได้ สามารถใช้เงินทองเพื่อดลบันดาลให้ตนเองได้ในสิ่งที่พึงประสงค์ทุกอย่างแล้ว หากวันหนึ่งได้มีการซื้อมนุษย์และนำมามนุษย์ไปขายเป็นแรงงานข้ามชาติเพื่อให้ได้กำไรเพิ่มขึ้นหรือนำไปขายเป็นหญิงบริการ มนุษย์คนดังกล่าวควรได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์ที่ประเสริฐหรือไม่ คำตอบอาจเป็นเชิงวัตถุนิยมคือยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ดีหรือเป็นเรื่องที่ไม่ดี หรือคำตอบอาจเป็นเชิงจิตนิยมคือยอมรับว่าเป็นเรื่องที่ผิดหลักของความเป็นมนุษย์ เพราะไม่ได้คำนึงถึงสภาพ

จิตใจของมนุษย์ด้วยกัน หรือหากมนุษย์ไปปฏิบัติกับสัตว์ดิรัจฉาน เช่น นำสัตว์ไปเข้าโรงฆ่าสัตว์เพื่อฆ่าและชำแหละนำไปขาย หรือการนำสุนัขไปขายให้ชาวต่างชาติที่นิยมรับประทานเนื้อสุนัขเป็นอาหาร เป็นการประพฤติดีหรือไม่ เป็นสิ่งที่ผู้นำควรทำหรือไม่ คำตอบก็คือเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำอย่างยิ่งไม่ว่าจะมีมุมมองด้านใดก็ตาม เพราะเมื่อมนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์มนุษย์ก็ควรเป็นสัตว์ที่ประเสริฐแล้วย่อมจะต้องมีความเป็นมนุษย์หรือมีหลักของความเป็นมนุษย์ปรากฏอยู่ภายในจิตใจ (Intrinsic Humanity) หรือมีจริยธรรมประจำใจอยู่ในวิถีแห่งความเป็นมนุษย์อยู่เสมอ อย่างไรก็ตามเมื่อเป็นมนุษย์ก็ย่อมพบกับพฤติกรรมหรือพบกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเราต่างๆ นานาซึ่งอาจเป็นที่พึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ ดังนั้นสตาร์รัต (Starrat, 2005 : 61-62) จึงขอให้ผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมลองพิจารณาจากตัวอย่างที่ได้นำเสนอซึ่งได้มีการอธิบายขยายความเพิ่มเติมดังนี้

ตัวอย่างที่ 1 เมื่อผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ถูกยุบรบกวนหรือถูกยุบกัด ผู้บริหารจะแก้ไขปัญหาอย่างไร หากแก้ไขปัญหาโดยตบยุ้งให้ตาย ก็สามารถแก้ไขปัญหาในการที่ถูกยุบรบกวนได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ผิดจริยธรรมในแง่ว่าเป็นการฆ่าสัตว์หรือเบียดเบียนสัตว์อื่น ทำให้สัตว์อื่นเดือดร้อนถึงตาย หรือหากพิจารณาแก้ไขโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือวิธีการทางปรัชญาเข้ามาช่วยโดยพิจารณาที่ปัญหาหรือสภาพความทุกข์ที่ไม่สามารถทนได้คือการถูกยุบรบกวน จึงต้องพิจารณาหาสาเหตุของการถูกยุบรบกวน เช่น ขจัดแหล่งน้ำสกปรกที่มียุงอาศัยอยู่ และหาวิธีการกำจัดต้นตอหรือแหล่งกำเนิดของยุง สุดท้ายก็สามารถขจัด

ปัญหาหรือแก้ไขปัญหของการถูกยุ้งกัดได้

ตัวอย่างที่ 2 เมื่อผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมถูกกลุ่มน้องที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาแห่งนั้นมารบกวนด้วยวิธีการต่างๆ ผู้บริหารจะแก้ไขปัญหานี้อย่างไร ถ้านำวิธีการที่เคยใช้กับยุ้งมาใช้กับกลุ่มน้องคือการตบตีกลุ่มน้องให้ตายเหมือนตบยุ้ง ก็คงทำอย่างนั้นไม่ได้ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอาจใช้วิธีการให้อภัย หรือต้องมีความอดทน อดกลั้นโดยใช้วิธีการชี้แจงด้วยหลักเหตุผล โดยตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่าทั้งในฐานะที่เป็นหัวหน้าซึ่งมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมประจำใจ และในฐานะที่มองกลุ่มน้องหรือระลึกถึงสภาพที่ตนเองเคยเป็นกลุ่มน้องมาก่อน จึงก่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจในหลักภราดรภาพหรือหลักความเสมอภาคเท่าเทียมกัน รวมทั้งสร้างความตระหนักให้กลุ่มน้องบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะร่วมกันหรือตัวอย่างปัญหาที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ควรปฏิบัติอย่างไรในตัวอย่าง 3-7

ตัวอย่างที่ 3 เมื่อมีคนนำเก้าอี้มาวางขวางหน้าห้องทำงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ในการนี้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจะแก้ไขปัญหายังไง

ตัวอย่างที่ 4 ถ้ามีคนซึ่งอาจเป็นผู้ใต้บังคับบัญชามาขวางหน้าหรือขัดขวางการทำงานของ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้นำด้วยวิธีการต่างๆ ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาในฐานะผู้นำจะแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างไร

ตัวอย่างที่ 5 เมื่อนักเรียนในสถานศึกษาของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาเล่นกีฬาเบสบอลได้รับรางวัลชนะเลิศ ผู้ประกอบวิชาชีพ

ทางการศึกษาจะปฏิบัติต่อนักเรียนเหล่านี้อย่างไร

ตัวอย่างที่ 6 เมื่อครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาได้รับรางวัลเป็นครูหรือบุคลากรดีเด่น ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจะปฏิบัติต่อครูหรือบุคลากรนี้อย่างไร

ตัวอย่างที่ 7 ในฐานะสามีหรือภรรยา หากคนใดคนหนึ่งทำอาหารซึ่งเป็นอาหารที่ไม่อร่อยให้รับประทาน ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจะปฏิบัติอย่างไร

2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะผู้ให้บริการที่เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ (Educational Leader as a Citizen-public Servant) เป็นลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ต้องมีข้อผูกพันทางด้านจริยธรรมซึ่งต้องเคารพสิทธิ เสรีภาพของความเป็นพลเมือง ของประชาชนในประเทศ (Starrat, 2005 : 62) คือต้องปฏิบัติตนในฐานะเป็นผู้รับใช้สาธารณชนที่เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ (Citizen-public Servant) โดยเฉพาะในเบื้องต้นต้องเคารพกฎระเบียบของสังคมหรือกฎระเบียบของสาธารณะ (Public Order) นอกจากนั้นยังต้องกระทำหรือบำเพ็ญประโยชน์ในฐานะเป็นพลเมือง ในลักษณะการแสวงหาดำเนินการเพื่อการทำความดี มากกว่าการได้ตำแหน่งบริหารเพื่อนำมาใช้ในการแสวงหาประโยชน์ส่วนตน หรือแสวงหาประโยชน์จากคนหนึ่งเพื่ออีกคนหนึ่ง

นอกจากนั้นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องให้ความไว้วางใจโดยมีสำนึกในความรับผิดชอบที่จะให้บริการต่อสาธารณะโดยต้องบำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะหรือรับใช้สังคมสาธารณะ (Public Servant) สังคมสาธารณะ ก็คือรัฐบาลหรือรัฐที่ได้รับการก่อตั้งโดยประชาชน เพื่อประชาชน เพราะผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะเป็นประชาชน

ก็ต้องเป็นผู้ทำงานให้แก่รัฐโดยทำในสถาบันใดสถาบันหนึ่งหรือโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะว่าโรงเรียนได้รับการจัดตั้งขึ้นมาโดยธรรมนูญแห่งรัฐหรือโดยพระราชบัญญัติ และได้รับการจัดตั้งขึ้นมาก็เพื่อรักษาลบประโยชน์ของประชาชน ดังนั้นคนที่ทำงานให้กับโรงเรียน ก็คือคนที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อสาธารณะ เพราะการบำเพ็ญประโยชน์ในฐานะที่เป็นพลเมืองคนหนึ่ง ดังนั้นถ้าพวกเขาทำลายสิทธิ ทำลายความน่าเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน ภาวะผู้นำเหล่านี้ก็ไม่เพียงแต่ทำลายกฎระเบียบของสังคมเท่านั้น แต่เขายังเป็นผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในฐานะที่เป็นผู้รับใช้สาธารณะในฐานะเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ (Citizen-public Servant) แห่งนั้น ซึ่งเป็นการทำลายตนเองอีกด้วย

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะเป็นนักการศึกษา (Educational Leader as Educator) เป็น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะที่เป็นนักการศึกษาซึ่งย่อมต้องมีหรือเพิ่มความรับผิดชอบเฉพาะเรื่องที่ต้องรู้โดยเฉพาะในเรื่องของหลักสูตรอย่างลุ่มลึก และต้องนำความรู้ไปใช้ในการบริการสังคม หรือชุมชนอย่างหลากหลายในฐานะเป็นนักการศึกษา นอกจากนั้นยังต้องทำความเข้าใจหรือสร้างความคุ้นเคยกับความก้าวหน้าทางด้านวิชาการในลักษณะมีความหลากหลายสาขาวิชาการ (Academic Disciplines) ที่ปรากฏในหลักสูตร ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงต้องมีข้อผูกพันที่ต้องถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้อุทิศตนหลังได้รู้ ได้เข้าใจ คือต้องเสนอหลักสูตรโดยพัฒนาให้เหมาะสมกับเยาวชน ซึ่งจะขาดความรับผิดชอบไปไม่ได้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนอกจากต้องมีการบูรณาการกิจกรรมลงในหลักสูตรโดย

ถือว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญในฐานะที่เป็นนักการศึกษา ฉะนั้นนักการศึกษาหรือผู้ที่มีภาวะผู้นำนี้จำเป็นต้องบรรจุความสำคัญของจริยธรรมอันเป็นสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจ (Ethic Intrinsic) ไว้ในกิจกรรมทุกอย่างด้วย เพราะว่าจริยธรรมในการให้การศึกษา เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการบรรลุหลักการสำคัญของจริยธรรมไว้เป็นลักษณะการเรียนรู้ในตนเองอีกส่วนหนึ่งด้วย

การเรียนการสอนคือความพยายามที่สร้างให้คนมีความรู้ มีความเข้าใจสรรพสิ่ง โดยอาศัยกิจกรรมที่สร้างให้คนมีความรู้ ให้มีความเข้าใจตามหลักจริยธรรม จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการด้านจริยธรรมในสิ่งที่แสวงหาเพื่อให้เกิดความรู้ด้วย ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นนักการศึกษา หากล้มเหลวในการบูรณาการความรู้ให้กับนักเรียนนักศึกษาแล้ว ก็ควรต้องถูกกล่าวหาว่าขาดจริยธรรม ผู้ที่พยายามขับเคลื่อนให้ภาระการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมาย เช่น พยายามทำให้คะแนนทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้สามัญ (Ordinary National Educational Test, O-NET) สูงมากเท่าไร ก็ถือว่ายังขาดการบูรณาการด้านการเรียนการสอนที่สำคัญหรืออาจถือได้ว่าไร้คุณธรรมด้วย เพราะสิ่งที่กล่าวนี้เป็นเรื่องของครูอาจารย์ที่สอนให้เด็กเก่งได้ แต่เป็นการสอนให้เก่งเพียงอย่างเดียว อันเป็นการสอนที่ไม่ครบถ้วน ถ้าหากเป็นการเรียนการสอนที่ครบถ้วน จำเป็นต้องมีการเรียนการสอนด้านจริยธรรมด้วย แต่เป็นการยากที่จะสอนจริยธรรมหรือปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดได้อย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องทำคะแนนปฏิบัติการด้านจริยธรรมขั้นสำคัญให้สูงขึ้นหรือสูงกว่าคะแนนทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติด้วย

4. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะเป็นนักบริหารการศึกษา (Educational Leader as an Educational Administrator) เป็นภาวะผู้นำที่มีสาระสำคัญว่าผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาหรือผู้บริหารในฐานะที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมย่อมเข้าใจและเข้าถึงแก่นแท้ของความเป็นองค์กรคือสถาบันการศึกษา ในฐานะที่เป็นนักบริหารการศึกษา ความเป็นองค์กรหรือสถานศึกษาจึงมีส่วนสัมพันธ์กับภาระหลักคือการเรียนการสอนได้แก่สอนให้เกิดความรู้และสอนให้มีคุณธรรมจริยธรรม กล่าวคือโครงสร้างและกระบวนการขององค์กรจะต้องไม่ว่างเปล่าจากจริยธรรม ดังนั้นองค์กรหรือสถาบันการศึกษา จะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมความมีจริยธรรมไปด้วย (Integrity) องค์กรคือสถาบันการศึกษา หากกล่าวถึงสาระสำคัญแล้ว อาจให้ประโยชน์แก่นักเรียนนักศึกษาคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง แต่อาจมีข้อประโยชน์ใดๆ แก่คนๆ หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งได้เช่นกัน ดังนั้นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างเคร่งครัด ตัวอย่าง สถาบันหรือโรงเรียนให้ประโยชน์แก่นักเรียนนักศึกษาที่เรียนเก่ง แต่ไปลงโทษหรือตำหนิตายนักเรียนนักศึกษาที่เรียนไม่เก่ง หรือไปลงโทษการสอบได้ตกของนักเรียนนักศึกษา แต่ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนนักศึกษาได้เรียนมากกว่าที่จะไปตำหนิตายพวกเขาหรือคิดเพียงแค่การสอบได้หรือสอบตกของพวกเขาเท่านั้น

นอกจากนั้นการให้รางวัลแก่ครูอาจารย์ก็อาจส่งผลกระทบต่อคนในองค์กรเช่นเดียวกัน เพราะเมื่ออีกคนหนึ่งได้รับรางวัล ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของคนที่ไม่ได้รับรางวัล ความรู้สึกนี้เป็นภาระหน้าที่สำคัญของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

ที่จะต้องสร้างกรอบการบริหารจัดการโดยสร้างความสมดุลหรือสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นให้จงได้

5. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษา (Educational leader as a Leader) เป็นการแสดงบทบาทของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจริยธรรมซึ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือปฏิวัติ (Transformational Ethics) คือเป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารที่จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยต้องเปลี่ยนแปลงคือถ้าพฤติกรรมทางด้านจริยธรรมของคนที่ไม่ดี ก็ต้องพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะเปลี่ยนแปลงให้เป็นคนประพฤติดีซึ่งไม่เหมือนการแสดงบทบาทภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมใน 4 ข้อที่ผ่านมาซึ่งเน้นในลักษณะจริยธรรมปฏิสัมพันธ์ (Transactional Ethics) จริยธรรมปฏิสัมพันธ์ (Transactional Ethics) ซึ่งเป็นลักษณะการแสดงบทบาททางจริยธรรมเน้นที่การเห็นชอบที่จะมีปฏิสัมพันธ์หรือเห็นชอบที่จะแลกเปลี่ยนกันและกัน (Exchange Agreement) เช่น ข้าพเจ้าสัญญาว่าจะให้ประโยชน์แก่ท่านในเรื่องนี้ ถ้าท่านจะให้ประโยชน์นั้นแก่ข้าพเจ้า ถ้าท่านไม่ทำ ข้าพเจ้าก็จะถอนตัวในเรื่องนั้น หรือถ้าคุณทำสิ่งนั้น ข้าพเจ้าจะลงโทษคุณ อันเป็นประโยชน์ในเรื่องการปฏิสัมพันธ์กันและกัน ตัวอย่างเมื่อรัฐออกใบอนุญาตขับขี่ให้แก่ผู้ขับรถก็ต้องหมายความว่าต้องให้ผู้ขับรถรักษากฎจราจร แต่หากผู้ขับรถฝ่าฝืนคือไม่รักษากฎจราจร ตำรวจจราจรก็ต้องจับปรับไปตามกฎหมายที่กำหนดอันเป็นลักษณะปฏิสัมพันธ์กัน และตำรวจจราจรไม่ได้มีข้อขัดข้องหมองใจกับคนขับรถ แม้ว่าได้ให้ใบสั่งกับคนขับรถที่ทำความผิดก็ตาม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในระดับนี้ จึงเป็นลักษณะความ

ยุติธรรมที่เป็นไปตามสัญญา (Contractual Justice) จริยธรรมที่มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือ จริยธรรมปริวรรต (Transformational Ethics) เป็นการแสดงบทบาทเชิงจริยธรรมที่หมายถึงการ เรียกร้อง หรือชักจูงครูอาจารย์หรือนักเรียน นักศึกษาให้เข้าถึงสิ่งที่อยู่เหนือประโยชน์ส่วนตน (Self-interest) ซึ่งเป็นลักษณะอุดมคติที่สูงส่ง ทางจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในลักษณะนี้ จึงเป็นลักษณะที่ผู้นำต้องทำความเข้าใจในตนเองว่า เป็นเสมือนการทำหน้าที่ยิกระบบขวัญกำลังใจ ให้คนทำงานให้กับสถานศึกษาให้มากที่สุด เป็นลักษณะความจริงที่ไม่สามารถจะพูดออกมาได้ ทั้งหมด ดังนั้นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในระดับ นี้ จึงต้องมองไปที่ศักยภาพของบุคคลในสถาน ศึกษา เพื่อให้บุคคลทำงานเป็นกรณีพิเศษ หรือ ทำงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุด รวมทั้งต้องทำหน้าที่เป็นผู้ที่มี ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบเชิงรุก (Proactive) หรือเป็นลักษณะหาแนวทางป้องกันมิให้ปัญหาหรือ อันตรายต่างๆ ที่ผิดหลักจริยธรรมเกิดขึ้น มากกว่า เป็นแบบเชิงรับ (Reactive) คือมีปัญหาหรือปล่อย ให้อันตรายเกิดขึ้นแล้วจึงแก้ไข

การแสดงบทบาทของภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมดังที่สตราร์ต ได้นำเสนอมาโดยภาพรวม สามารถสรุปได้ว่าผู้ประกอบการวิชาชีพทางการศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยกันและกันในลักษณะที่ ซึมซับเกี่ยวข้องกันโดยตลอด โดยเฉพาะการมีภาวะ ผู้นำเชิงจริยธรรมในฐานะความเป็นมนุษย์ที่ได้ ปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ ย่อมสะท้อนให้เห็นความ เกี่ยวเนื่อง ก่อให้เกิดภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นผู้ให้ บริการซึ่งเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ คือมุ่งที่จะ บริการสาธารณชน (Public Servant) อย่าง

สม่ำเสมอซึ่งจะทำให้สังคมอยู่อย่างสงบสุข เป็น สังคมอุดมคติในอนาคต (Utopian Future Community) เพราะทุกคนมีภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมซึ่งให้ความเคารพกันและกันในฐานะที่ เป็นมนุษย์และเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศเหมือน กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมซึ่งเป็นนักการศึกษาด้วยแล้ว ก็จำเป็นต้อง ทำงานโดยปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้วยความ ระมัดระวัง ด้วยความเห็นอกเห็นใจ ปฏิบัติต่อ บุคคลด้วยความเป็นมนุษย์ โดยตระหนักถึงความ ถูกต้อง ด้วยสิทธิและความรับผิดชอบโดยเฉพาะ เน้นในด้านการเรียนการสอน อันจะสื่อให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นกระบวนการบริหารการ ศึกษาซึ่งมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยน พฤติกรรมจากการประพฤติปฏิบัติที่ไม่ดี ให้ปรับ เปลี่ยนมาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ย่อมส่งผล ให้บรรลุความเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอัน เป็นอุดมคติสูงสุดซึ่งสตราร์ต จึงได้ชี้ให้เห็นความ สัมพันธ์ซึ่งกันและกันของการแสดงบทบาทภาวะ ผู้นำเชิงจริยธรรมดังกล่าว

ทฤษฎี หลักการสำคัญของภาวะผู้นำเชิง จริยธรรมที่สำคัญอีกนัยหนึ่งที่สามารถนำมาพัฒนา ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษาท่ามกลางกระแสการเรียนรู้ใน ศตวรรษใหม่คือทฤษฎีซึ่งพัฒนาโดยนอร์ธเฮาส์ (Northouse, 2016 : 341-347) แม้ว่าจะเป็น ศาสตราจารย์ มีความเชี่ยวชาญทางด้าน นิเทศศาสตร์แห่งสำนักนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย เวสเทิร์น มิชิแกน (Western Michigan University) โดยเฉพาะเชี่ยวชาญทางด้านการสื่อสารการศึกษา ก็ตาม แต่ก็หันมาสนใจการสอนทางด้านภาวะผู้นำ เชิงจริยธรรม และได้ประมวลหลักการสำคัญของ

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมซึ่งเน้นการให้ความเคารพผู้อื่น เน้นการบริการผู้อื่น เน้นการเป็นผู้ที่มีความยุติธรรม เน้นการเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ และเน้นการสร้างสรรค์ชุมชน มีรายละเอียดสามารถสรุปและอธิบายเพิ่มเติมดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการให้ความเคารพผู้อื่น (Ethical Leaders Respect Others) ภาวะผู้นำในขั้นนี้ นอร์ธเฮาส์ ไดยกข้อความของนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงคือ อิมมานูเอล ค้านต์ (Immanuel Kant) มากล่าวว่ามันเป็นหน้าที่ของเราที่จะปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพ และได้อธิบายให้เห็นว่าการที่จะกระทำดังนั้นได้ ย่อมหมายความว่า เป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะที่จะให้ผู้อื่นพบจุดหมายปลายทางหรือให้จบสิ้นแบบเบ็ดเสร็จ (Ends) แต่ไม่ได้ปฏิบัติต่อผู้อื่น โดยใช้อยู่ผู้อื่นเป็นเครื่องมือหรือเป็นแนวทาง (Means) นำตนเองให้ไปสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้ นอร์ธเฮาส์ ยังได้ยกคำกล่าวของนักปรัชญาที่ชื่อ บิวแชมป์และโบวี (Beauchamp and Bovie, 1988 : 37 cited in Northouse, 2016 : 342) ขึ้นมากล่าวเช่นกันว่า บุคคลทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติเสมือนหนึ่งว่าตนเองได้รับการปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายของตนเองเช่นกัน และจะต้องไม่ได้รับการปฏิบัติในฐานะที่จะเป็นเครื่องมือเพื่อนำไปสู่เป้าหมายส่วนบุคคลแต่ประการใด ทั้งนี้ บิวแชมป์และโบวียังได้แนะนำว่าการปฏิบัติต่อผู้อื่นในฐานะที่จะให้ผู้อื่นพบกับจุดหมายปลายทางหรือแบบเบ็ดเสร็จนั้น จะเป็นการปฏิบัติโดยคำนึงถึงการเคารพในการตัดสินใจของผู้อื่น รวมทั้งให้ความเคารพในคุณค่าของผู้อื่นและถ้าหากละเลยการกระทำดังนี้ ย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่าเราเองใช้ผู้อื่นเป็นเครื่องมือนำไปสู่การบรรลุจุดหมายหมายของตนเอง

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ให้ความเคารพต่อผู้อื่น ย่อมสื่อให้เห็นว่าเป็นผู้ที่มีความต้องการหรือมีความปรารถนาเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ เป็นการปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความรู้สึกที่ปราศจากเงื่อนไข รวมทั้งเคารพในความแตกต่างอันมีคุณค่าของบุคคลอื่นเสมอ การแสดงความเคารพผู้อื่น จึงเป็นการแสดงความเชื่อมั่นในแนวความคิดของผู้อื่น ซึ่งเป็นการย้ำให้เห็นว่ามีความเคารพในความเป็นมนุษย์ของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจึงควรปลูกฝังให้ผู้ที่บังคับบัญชาหรือผู้ตามได้ตระหนักถึงความต้องการจำเป็น คุณค่าและเป้าหมายของตนเอง และช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามให้บรรลุการสิ่งเหล่านี้กับความต้องการจำเป็น คุณค่าและเป้าหมายของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามด้วย

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการให้ความเคารพผู้อื่น จึงเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่มีลักษณะสลับซับซ้อน มีลักษณะลุ่มลึกกว่าการให้ความเคารพที่พ่อแม่ได้สอนเด็กๆ ในลักษณะต่างๆ การให้ความเคารพผู้อื่น จึงมุ่งหมายถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ย่อมต้องแสดงการรับฟังผู้ใต้บังคับบัญชา โดยมีความเมตตา มีความอดทนต่อความคิดเห็นที่มีลักษณะทัศนคติที่ตรงกันข้ามกับตนเอง ซึ่งเป็นการปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่ามีความตระหนักมั่นคงในความเชื่อ ทัศนคติและคุณค่าของผู้ใต้บังคับบัญชา ในเมื่อมีภาวะผู้นำที่ได้แสดงความเคารพต่อผู้ใต้บังคับบัญชาแล้ว ผู้ใต้บังคับบัญชาย่อมตระหนักเสมอว่าตนเองมีศักยภาพหรือมีความสามารถในการทำงาน อันเป็นการชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำตระหนักถึงความเป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีการปฏิบัติที่ดีต่อกันนั่นเอง

2. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมการให้บริการผู้อื่น (Ethical Leaders Serve Others)

เป็นลักษณะพฤติกรรมของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เน้นผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ตามเป็นสำคัญ (Follower-Centered) โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือปรัตนนิยม (Altruism) ที่มีการให้คำแนะนำเพื่อให้มีพฤติกรรมด้านการบริการ มีพฤติกรรมมอบความไว้วางใจหรือมอบอำนาจให้ทำงาน มีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมหรือสร้างทีมงาน มีพฤติกรรมในการสร้างความเป็นพลเมืองดี ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในประเด็นนี้ จึงเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่มีมุมมองแตกต่างจากภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบอัตตัตถนิยมเชิงจริยธรรม (Ethical Egoism) ซึ่งยึดถือประโยชน์ส่วนตนเองเป็นสำคัญและภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบปรัตนนิยมเชิงจริยธรรม (Ethical Altruism) ซึ่งเป็นทักษะที่สอนให้เห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น แต่ทว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการให้บริการผู้อื่นนี้ เป็นตัวอย่างของคุณธรรมในการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่เน้นการให้บริการผู้อื่น จึงเป็นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วยเช่นกัน อันเป็นความรับผิดชอบทางจริยธรรมของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่บริการผู้อื่น ซึ่งเหมือนกับหลักการทางจริยธรรมในด้านสาธารณสุข (Health Care) ที่ได้ยึดถือว่าวิชาชีพทางด้านสาธารณสุขคือการสร้างแนวทางเลือกและเน้นการให้ประโยชน์แก่ผู้ป่วยอันเป็นไปตามหลักประเพณีของฮิปปોકเรติส (Hippocratic Tradition) ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในลักษณะนี้ จึงควรเป็นผู้ที่มีภาระหน้าที่ที่จะช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีการกำหนดเป้าหมายหรือสิ่งที่เป็ประโยชน์ที่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย เป็

ผู้ที่ให้บริการรับใช้ผู้อื่น รับใช้องค์กรโดยคำนึงถึงวิสัยทัศน์ขององค์กรในการให้บริการผู้อื่น โดยเฉพาะเน้นความชัดเจน เน้นการสร้างสรรค์การบูรณาการในการให้บริการ เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกในการให้บริการที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมจริยธรรม หรือมีการตัดสินใจด้วยความรับผิดชอบโดยเฉพาะเน้นที่การให้สวัสดิการที่เป็นประโยชน์นั่นเอง

อนึ่งแนวคิดของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการให้บริการผู้อื่นนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดของโรเบิร์ต กรีนลีฟ (Robert Greenleaf) ที่ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องภาวะผู้นำการให้บริการ (Servant Leadership) ในปี 1970 มีสาระสำคัญซึ่งจำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์ (2559 : 141-154) ได้นำมาถ่ายทอดเป็นบทความเรื่องภาวะผู้นำการให้บริการสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ประกอบด้วย การฟังผู้อื่นด้วยปัญญา (Listening) การมีเมตตากรุณาต่อผู้อื่น (Empathy) การช่วยรักษาเยียวยาหรือช่วยเหลือผู้อื่น (Healing) การสร้างความตระหนักถึงการบริการผู้อื่น (Awareness) การชี้แนะให้ข้อชี้แนะผู้อื่นด้วยความหวังดี (Persuasion) การสร้างกรอบความคิดในการบริการผู้อื่น (Conceptualization) การสร้างวิสัยทัศน์ที่จะบริการผู้อื่น (Foresight) การสร้างจิตสำนึกในการบริการผู้อื่น (Stewardship) การสร้างพันธสัญญาเพื่อพัฒนาให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ผู้อื่น (Commitment to the Growth of People) และการสร้างสรรค์สังคมให้ตระหนักถึงการบริการผู้อื่น (Building Community) นอกจากนั้น นอร์ธเฮาส์ยังได้ชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการให้บริการผู้อื่นยังได้รับอิทธิพลจากนักคิดนักวิชาการอาทิ เซ็งเก้ (Senge, 1990 cited in Northouse, 2016 : 342) ที่ได้นั้นย้ำว่า

องค์กรแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพราะขึ้นอยู่กับบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ ผู้อื่น (Steward) โดยทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์ ในองค์กร เป็นต้น

3. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการเป็นผู้ที่มีความยุติธรรม (Ethical Leaders Are Just)
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในประเด็นนี้ เป็นการเน้นที่ผู้นำที่มีคุณธรรม โดยเฉพาะคุณธรรมด้านความเที่ยงธรรม หรือความยุติธรรม ความเสมอภาค ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในประเด็นนี้ เสนอให้ยึดหลักการการสร้างความยุติธรรมให้ขยายต่อไป โดยเมื่อตระหนักถึงความยุติธรรมแล้ว ในฐานะที่ต้องยึดถือกฎระเบียบ จึงไม่มีอะไรที่ต้องได้รับการปฏิบัติ เป็นกรณีพิเศษ แต่ถ้าหากได้รับการปฏิบัติหรือได้รับการยกเว้นเป็นกรณีพิเศษ ก็จำเป็นต้องมีคำอธิบายที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกคนยอมรับว่าสมเหตุสมผล โดยต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณค่าทางจริยธรรม ซึ่งนอร์ธเฮาส์ได้ยกตัวอย่างทีมของนักกีฬา ที่ได้พัฒนาทีมของตนเองให้เจริญงอกงามขึ้น ทั้งนี้โค้ชที่ทำหน้าที่แนะนำ ที่นักกีฬาชื่นชอบ คือโค้ชที่มีความยุติธรรม ทั้งนี้ นอร์ธเฮาส์ได้อ้างอิงหลักการซึ่งนักวิชาการชื่อบิวแชมป์ และโบวี (Beauchamp and Bovie, 1988 : 37 cited in Northouse, 2016 : 345) ที่ได้สมมติตัวอย่างว่า นาย ก. ในฐานะที่เป็นเจ้าของบริษัทรถบรรทุกมีพนักงานขับรถ 50 คน และกำลังจะเปิดเส้นทางใหม่โดยสัญญาว่าจะจ่ายเงินเดือน สวัสดิการและค่าตอบแทนอื่นๆ สูง นาย ก. ต้องการพนักงานขับรถเพียงคนเดียวเท่านั้นที่ต้องเป็นพนักงานขับรถในเส้นทางใหม่ ในการนี้มีพนักงานขับรถสมัครเป็นอาสาสมัครถึง 7 คน แต่ละคนมีเงื่อนไขคือต้องการความเสมอภาคและโอกาสเท่าเทียมกัน แต่คนหนึ่ง

มีภรรยาเป็นมะเร็งและต้องเลี้ยงดูลูกเล็กๆ ถึง 3 คน (Individual Needs) พนักงานขับรถอีก 2 คน เป็นชนกลุ่มน้อยและหนึ่งในสองคนก็มีสิทธิ (Rights) ที่จะได้เป็นพนักงานขับรถตามเส้นทางนี้ และอีกคนหนึ่งถูกพักใบอนุญาตขับขี่ แต่มีความสามารถหรือความพยายาม (Effort) ที่จะขับรถได้ดีและมีเหตุผลที่จะสมัครเป็นพนักงานขับรถตามเส้นทางนี้ได้ ส่วนอีกคนหนึ่งได้เข้าไปช่วยเหลือหน่วยงานทางราชการ (Societal Contribution) และมีพนักงานอีก 2 คนทำงานอยู่กับบริษัทมานาน และมีผลการปฏิบัติงานที่ดี (Performance) รวมทั้งได้รับการประเมินผลงานตามระบบคุณธรรมมาปีแล้วปีเล่า ดังนั้นนาย ก. จึงมีแนวทางเลือกในการตัดสินใจเลือกพนักงานคนใดคนหนึ่งโดยอาศัย 6 ประการคือ

1. ยึดหลักความเสมอภาคหรือโอกาส (Equal or Opportunity)
2. ยึดตามความต้องการส่วนบุคคล (Individual Needs)
3. ยึดตามความต้องการด้านสิทธิหน้าที่ (Person's Rights)
4. ยึดตามความพยายามของปัจเจกบุคคล (Individual Effort)
5. ยึดตามบทบาทความรับผิดชอบสนองตอบต่อสังคม (Societal Contribution)
6. ยึดตามการปฏิบัติตามระบบคุณธรรมหรือตามสภาพที่เป็นคุณธรรมการปฏิบัติงานหรือการดำเนินงาน (Merit or Performance)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในประเด็นนี้จึงควรมีพฤติกรรมโดยมีการปฏิบัติกับผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความเสมอภาคกัน หากมีการปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐาน อาศัยเหตุผลที่ทำให้

มีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน และจำเป็นต้องอาศัยหลักคุณธรรมอย่างเคร่งครัด และชัดเจน โปร่งใส ว่าเมื่อได้ใช้กับบุคคลเช่นใด ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันที่เสมอภาคกัน ตามความต้องการของแต่ละคน ตามสิทธิของแต่ละบุคคล ตามความพยายามหรือความอดทนในการทำงาน ตามสภาพของสังคม และตามหลักคุณธรรมจริยธรรม

4. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ (Ethical Leaders Are Honest) พฤติกรรมของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในประเด็นนี้ นอร์ธเฮาส์กล่าวว่าเมื่อเราเป็นเด็ก และเจริญเติบโตขึ้น ก็มักได้รับการบอกสอนว่าต้องไม่โกหก การเป็นคนดีคือต้องเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต จึงได้เน้นย้ำว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ก็เป็นเช่นเดียวกันคือการเป็นผู้มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ดี ซึ่งก็คือการเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์นั่นเอง ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องไม่เป็นคนที่หยาบคาย ไม่พูดโกหก แต่ต้องเป็นคนสุภาพ มีความซื่อสัตย์ ต้องเป็นผู้ที่บอกความจริงโดยเน้นความเสมอภาค มีการเปิดโอกาส ไม่ปิดกั้นในสถานการณ์ต่างๆ พฤติกรรมจึงไม่ควรสัญญาว่าจะทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ ไม่สร้างความกดดันให้บุคคลอื่นต้องเดือดร้อน จะต้องไม่หลบเลี่ยงการตรวจสอบ ไม่ยอมรับสิ่งที่จะมาชักจูงให้เกิดความกดดันด้านประพฤติดิจจริยธรรม ให้การยอมรับหรือให้รางวัลแก่ผู้ที่มีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงในองค์กร

5. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการสร้างชุมชน (Ethical Leaders Build Community) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในประเด็นนี้ นอร์ธเฮาส์เริ่มต้นโดยการทบทวนนิยามความหมายของภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมว่าเป็นกระบวนการที่ปัจเจกบุคคลได้สร้างอิทธิพลให้แก่กลุ่มคนเพื่อให้ได้รับเป้าหมายโดยทั่วๆ ที่เหมือนกัน คำว่าเป้า

หมายของกลุ่มคนที่เหมือนกันก็คือทั้งผู้นำและผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตามต้องมีทิศทางหรือมีเป้าหมายที่เหมือนกัน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในลักษณะนี้ จึงเป็นพฤติกรรมที่ยึดเป้าหมายของทุกๆ คนหรือของกลุ่มคนเป็นหลัก สร้างแนวทางเลือกที่จะปฏิบัติกับชุมชนหรือวัฒนธรรมของชุมชน ไม่บังคับหรือสร้างความสับสนให้ผู้อื่นโดยจงใจ ดังนั้นภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จึงควรคำนึงถึงเป้าหมายขององค์กรหรือของทุกๆ คน อีกทั้งร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อที่จะสร้างหรือขยายเป้าหมายให้กว้างออกไป

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่นอร์ธเฮาส์ได้นำเสนอนี้ สามารถสรุปให้เห็นเป็นภาพรวมว่าการอยู่ร่วมกันในสังคมของมวลมนุษยชาติต้องแสดงความเคารพผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นการเคารพด้วยระบบอาวุโส เคารพในความรู้ความสามารถ เคารพในการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรม การให้ความเคารพถือว่าการให้บริการ ซึ่งจะเป็นลักษณะการให้อภัย ถือว่าเป็นการให้บริการแก่ผู้อื่นในแง่ที่ว่าเมื่อมีการให้ความเคารพต่อการตัดสินใจแล้ว ก็ยอมตนช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นอันเป็นการให้บริการ ซึ่งต้องมีความยุติธรรม มีความเสมอภาคเป็นสิ่งที่กำกับให้เห็นว่าตนเองในฐานะเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างอ่อนน้อมถ่อมตน อันเป็นการแสดงความสุภาพให้เห็นประจักษ์ และถือว่าการสร้างสรรค์คุณค่าให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุป

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่บริหารสถานศึกษาหรือบริหารโรงเรียน ทำหน้าที่บริหารการศึกษาอยู่ในหน่วยงานทางการ

ศึกษา ทำหน้าที่ครูอาจารย์หรือทำหน้าที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนรู้ซึ่งเป็นกระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลใช้ในการสร้างความหมายของข้อมูลและสิ่งเร้าที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัส ก่อให้เกิดเป็นความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ แต่กระบวนการหรือวิธีการย่อมเปลี่ยนแปลงไป เป็นกระบวนการหรือวิธีการใหม่ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาให้เกิดความเชี่ยวชาญหรือพัฒนาให้เกิดทักษะโดยเฉพาะทักษะการเรียนรู้ในวิชาหลัก และประเด็นสำคัญ การเรียนรู้เชิงวิพากษ์วิจารณ์ และนวัตกรรม การดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ การเรียนรู้สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี การเรียนรู้สิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ การนำแนวทางที่ดีที่สุดสู่การปฏิบัติ การประเมินตนเองในศตวรรษใหม่ รวมทั้งทักษะด้านการพัฒนาวิชาชีพ โดยพัฒนาสร้างปรการตั้งรับด้วยการสร้างหรือพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้เข้มแข็ง โดยเน้น

ที่วิสัยทัศน์อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในเรื่องจริยธรรม รวมทั้งการสร้างวิสัยทัศน์ด้วยการแสดงบทบาทในการออกแบบการดำเนินชีวิตทางด้านจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่จะนำผู้อื่นในองค์กรหรือสถานศึกษา ในหน่วยงาน อีกทั้งจำเป็นต้องพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับตนเองท่ามกลางกระแสการเรียนรู้ในศตวรรษใหม่โดยตระหนักถึงความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ตระหนักในการให้บริการในฐานะที่เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ ตระหนักถึงคุณธรรมจริยธรรมในฐานะเป็นครูอาจารย์ เป็นนักการศึกษา นักบริหารการศึกษา หรือในฐานะเป็นผู้นำทางการศึกษา นอกจากนั้นยังจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ชัดเจน ต่อเนื่อง เสมอต้นเสมอปลายด้วยการให้ความเคารพผู้อื่น ให้การบริการผู้อื่นอันเป็นการลดทอนจิตใจของตนเอง ต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่มีความยุติธรรม เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ อีกทั้งปลูกจิตสำนึกในการสร้างชุมชนให้เป็นชุมชนน่าอยู่อันเป็นสังคมคุณธรรม ควบคู่กับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้หรือเป็นสังคมอุดมปัญญาตลอดไป

รายการอ้างอิง

- จำเริญรัตน์ จิตต์จิรจรรย์. (2559). “ภาวะผู้นำการให้บริการสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา,” ใน วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. 22 (1) พฤษภาคม 2559 : 141-154
- _____. (2557). จริยศาสตร์ : ปรัชญาจริยะสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ไพฑูริย์ สันลารัตน์ และจันทร์พา ทัดภูธร. (2559). “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21,” ใน สารานุกรมการศึกษาร่วมสมัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ 5 รอบ 2 เมษายน 2558. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรืองและอภิป จิตตฤกษ์. (2556). ทักษะแห่งอนาคต : การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ ฯ : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง เฮาส์ จำกัด

- Kar, Subhasree. (2010). "Ethical Leadership : Best Practice for Success," in **International Conference on Innovative Management Strategies**. Madanapalle Institute of Technology & Science, Bangalore, India 2010 : 112-116
- Northouse, Peter G. (2016). **Leadership : Theory & Practice, 7th Edition**. Thousand Oaks, California : SAGE Publication, Inc
- Northouse, Peter G and Lee, Marie. (2016). **Leadership Case Studies in Education**. Thousand Oaks, California : SAGE Publication, Inc
- Pijanowski, John. (2007). "Defining Moral Leadership in Graduate Schools of Education," in **Journal of Leadership Education**, 6(1) ; Winter 2007 : 1-13
- Seidman, Dov. (2004). "The Case for Ethical Leadership," in **Academy of Management Executive**. 18 (2) ; May 2004 : 134-138
- Schermerhorn, John R. (2005). **Management, 8th Edition**. New York : John Wiley & Sons, Inc.
- Starrat, Robert J. (2005). "Ethical Leadership," in **The Essential of School Leadership**, edited by David, Brent. London : Paul Chapman Publishing
- Pacific Policy Research Center. (2010). **21st Century Skills for Students and Teachers**. Honolulu : Research and Evaluation Division, Kamehameha Schools